UNIVERSITY OF HELSINKI

https://helda.helsinki.fi

Miksi Hannan tarinaa piti muuttaa?: Why was it necessary to change the story of Hannan?

Aejmelaeus, Anneli Pirjo Marjukka

Nissinen, Martti; Vähäkylä, Leena

2018

http://hdl.handle.net/10138/309729

Aejmelaeus, A P M 2018, Miksi Hannan tarinaa piti muuttaa? julkaisussa M Nissinen & L Vähäkylä (toim), Kiveen hakattu? Pyhät tekstit ja perinteet muutoksessa. Tutkitusti - Suomen Akatemia, Gaudeamus, Helsinki, Sivut 62-73.

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository. https://helda.helsinki.fi
This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.
Please cite the original version.

Miksi Hannan tarinaa piti muuttaa?

Anneli Aejmelaeus

Hannan tarina on kerrottu Ensimmäisen Samuelin kirjan alussa. Se on tarina naisesta, joka kärsii lapsettomuudesta, ja samalla suurmiehen, Samuelin, syntymäkertomus. Mitä merkittävämpi mies, sitä ihmeellisempi syntymä. Nykylukijaa ehkä kuitenkin koskettaa kertomuksessa enemmän lapsettoman naisen kohtalo, Hannan rohkea, vaikkakin epätavallinen tapa selvitä tilanteesta voittajana – sekä myöhempien kirjanoppineiden tarve sormeilla kertomusta.

Monissa tarinan yksityiskohdissa meille säilyneet tekstimuodot ovat ristiriidassa keskenään. Jotta voisimme ymmärtää kertomukseen tehtyjä muutoksia, niitä on tarkasteltava kertomuksen tekstiyhteydessä. Lähtötilanne on tämä: Lapseton Hanna on kaikesta päätellen miehensä Elkanan ensimmäinen vaimo. Kun lasta ei ole ilmaantunut, mies on ottanut toisen vaimon, jonka toistuvat synnytykset ja Hannaan kohdistuva halveksunta vain lisäävät Hannan tuskaa. Tilanne kärjistyy perheen vuotuisella pyhiinvaelluksella Siilon pyhäkössä. Hanna lähtee pöydästä kesken aterian, asettuu pyhälle paikalle ja rukoilee epätoivoisesti lasta – käy kauppaa Jumalan kanssa! Hän lupaa antaa lapsen Jumalan palvelijaksi pyhäkköön, mikäli se on poika.

Mutta mitä Hanna oikeastaan lupasi? Vai antoiko hän mitään lupausta? Kertomuksesta säilyneet eri versiot antavat asiasta erilaisen käsityksen. Keskiaikaisiin käsikirjoituksiin perustuvan heprealaisen eli niin sanotun masoreettisen tekstin vertailu varhaiseen kreikkalaiseen käännökseen Septuagintaan (2. vuosisata eaa.) paljastaa useita merkittäviä eroja, ja oman lisänsä vertailuun tuovat Qumranista löydetyn, vain osittain säilyneen heprealaisen tekstikäärön fragmentit (1. vuosisata eaa.).

Tekikö Hanna lupauksen Jumalalle?

Tarkastelemme ensin Ensimmäisen Samuelin kirjan kohtaa 1:22–23, joka on säilynyt osittain myös Qumranin käärön fragmentissa. Vuoden kuluttua kertomuksen alkutilanteesta Hanna on kuin onkin saanut poikalapsen, ja perhe on taas lähdössä vuotuiselle pyhiinvaellukselle. Hanna ilmoittaa miehelleen, ettei hän lähdekään mukaan vaan jää kotiin imettämään poikaansa. Samalla hän kertoo, mitä aikoo tehdä sitten, kun hän vieroittaa pojan. Hän aikoo toimia lupauksensa mukaisesti, ja poika saa jäädä pyhäkköön loppuiäkseen. Seuraavan sivun taulukossa tilanteesta esitetään kolmen eri tekstimuodon versio.

1. Sam. 1:22–23		
Masoreettinen teksti (heprea)	**Septuaginta (kreikka)**	**Qumranin fragmentti (heprea)**
22 Ja Hanna ei lähtenyt	22 Ja Hanna ei lähtenyt **hänen kanssaan**, *sillä*	
vaan sanoi miehelleen: ”**Kunnes poika on vieroitettu ja minä vien hänet,** ja hän tulee Herran eteen ja jää sinne ikuisesti.”	hän sanoi miehelleen: ”**Kunnes poika lähtee mukaan, kun vieroitan hänet,** ja hän tulee Herran eteen ja jää sinne ikuisesti.”	[…] miehelleen: ”**Kunnes** [**poika lähtee mukaan, kun vieroitan hänet,** ja hän tulee] Herran eteen ja jää [**Herran eteen ja jää sinne ikuisesti ja minä**] **annan hänet nasiiriksi ikuisesti, kaikiksi** [**elämänsä**] **päiviksi.**
23 Ja Elkana hänen miehensä sanoi hänelle: ”Tee minkä näet hyväksi, jää kunnes vieroitat hänet. Mutta **Herra pitäköön voimassa sanansa**.”	23 Ja Elkana hänen miehensä sanoi hänelle: ”Tee minkä näet hyväksi, jää kunnes vieroitat hänet. Mutta **Herra pitäköön voimassa sen, mikä on tullut ulos suustasi**.”	[…] ”Tee minkä näet hyväksi, jää kunnes [vieroitat hänet. Mutta **Herra pitäköön voimassa**] **sen, mikä on tullut ulos suustasi**.”

Erot kolmen olemassa olevan tekstimuodon välillä näkyvät taulukosta. Vertailtavat kohdat on tummennettu. Keskimmäisessä palstassa on merkitty kursiivilla Septuagintan kääntäjän tekemiä ratkaisuja, jotka saattavat poiketa heprealaisesta pohjatekstistä. Osa Qumranin tekstistä on hakasuluissa, koska fragmentista puuttuvat osat on rekonstruoitu. Tekstin rekonstruointi perustuu laskelmille siitä, kuinka monta kirjainta fragmentin puuttuvassa osassa on ollut ja miten tämä tila voidaan täyttää kontekstiin luontevasti sopivalla hepreankielisellä tekstillä.

Kaikkein merkittävin ero on siinä, mitä Elkana sanoo Hannalle toivomuksen muodossa: ”Herra pitäköön voimassa (joko:) *sanansa*

(tai: *sen, mikä on tullut ulos suustasi*)!" Vaihtoehtoiset sanamuodot ovat eripituiset ja muutenkin sen muotoiset, että kumpikaan niistä ei ole voinut syntyä vahingossa esimerkiksi kirjurin virheestä. Muutoksen täytyy olla tarkoituksellinen, mutta kumpaan suuntaan se on tapahtunut? Qumranin fragmentin sanamuoto vahvistaa, että Septuaginta kääntää olemassa ollutta heprealaista tekstiä, mutta asiaa ei voi ratkaista pelkästään tekstilähteitä laskemalla. On punnittava kontekstia ja muutoksen taustalla mahdollisesti olleita motiiveja.

Viittaus ”Herran sanaan” on yllättävä tässä yhteydessä. Koko kertomuksessa ei ole ollut puhetta mistään ”Herran sanasta”, jonka toteutumista voisi toivottaa. Sen sijaan kertomuksen edetessä ”Herran sanan” sanotaan tulevan usein Samuelille ja muille profeetoille, ja samaten tekstissä puhutaan myös ”Herran sanan” toteen käymisestä, jolloin hepreassa käytetään samoja ilmaisuja kuin tässä. Tähän kertomuksen kohtaan se vain ei vielä sovellu.

Sen sijaan ”mikä on tullut ulos suusta(si)” on Heprealaisessa Raamatussa käytetty termi, joka tarkoittaa lupausta (esim. 4. Moos. 30:3). Sanonta viittaa ehkä siihen, että lupauksen voi tulla antaneeksi ajattelemattomuuttaan, mutta kun se on lausuttu ääneen, se on myös pidettävä. Lupauksista on olemassa erilaisia säädöksiä. Naisen lupauksesta säädetään, että aviomies tai isä voi halutessaan peruuttaa sen kuullessaan siitä ensimmäisen kerran, muuten se pysyy voimassa (4. Moos. 30:4–9). Selvästi Elkanan repliikissä on kysymys juuri siitä, että hän kuulee Hannan lupauksesta ensimmäisen kerran ja hurskaana miehenä vahvistaa sen. Hannan kotiin jääminen ei saa merkitä Jumalalle annetusta lupauksesta lipeämistä.

Viittaus Hannan lupauksen pysymiseen voimassa on siis Elkanan repliikissä täysin looginen. Tämä on myös tekstin varhaisempi muoto. Tekstiä on siis muutettu niin, että siitä on tarkoituksella poistettu maininta Hannan lupauksesta. Mikä voisi olla ollut syynä siihen? Ennen kuin vastaamme kysymykseen, on syytä katsoa kertomuksen muita kohtia, joissa muutoksia on tapahtunut.

Mitä Hanna lupasi syntymättömän lapsensa puolesta?

Edellä olevassa tekstikatkelmassa on puhetta myös Hannan lupauksen sisällöstä. Septuaginta ja masoreettinen teksti mainitsevat vain pojan ”jäävän Herran eteen ikuisesti”, mutta Qumranin tekstissä asiaa käsitellään pidemmälti. Suurelta osin tuhoutuneesta käsikirjoituksesta ei voi varmuudella selvittää, mitä Hannan lupauksen sisällöstä on sanottu, mutta säilyneessä fragmentissa on näkyvissä yllättäen muista tekstimuodoista poikkeava sana ”nasiiri”. Fragmentin mukaan Hanna olisi tehnyt niin sanotun nasiirilupauksen poikansa puolesta (ks. 4. Moos. 6). Nasiirilupaus merkitsi vihkiytymistä Jumalan palvelukseen, ja sen aikana tuli välttää alkoholijuomia, pään ajelemista sekä kosketusta kuolleisiin. Hannan tapauksessa lupaus koski jopa syntymättömän lapsen koko elämää.

Tähän on hyvä verrata kertomuksen aikaisempaa kohtaa, jossa Hanna antaa lupauksensa:

1. Sam. 1:11		
Masoreettinen teksti (heprea)	**Septuaginta (kreikka)**	**Qumranin fragmentti (heprea)**
Jos sinä näet palvelijasi hädän ja muistat minua […]	Jos sinä katsot palvelijasi *nöyryytykseen* ja muistat minua […]	
ja annat palvelijallesi poikalapsen,	ja annat palvelijallesi poikalapsen,	[…]
niin minä annan hänet **Herralle koko hänen elämänsä ajaksi**,	niin minä annan hänet **sinun eteesi *lahjana* hänen kuolinpäivään-sä asti,**	niin minä annan hänet [**sinun eteesi {nasiiriksi?} hänen kuolinpäivään-sä asti,**
	ja viiniä ja juovuttavaa juomaa hän ei juo	**ja viiniä ja juovuttavaa juomaa hän ei juo**
eikä partaveitsi ole **nouseva** hänen päänsä yli.	eikä *rauta* ole **nouseva** hänen päänsä yli.	eikä] partaveitsi ole **kulkeva** yli [hänen päänsä].

Hannan rukous sisältää lupauksen, jossa on Septuagintan mukaan kaksi kohtaa: syntyväksi toivottu poika ei tule juomaan viiniä eikä muutakaan alkoholipitoista juomaa eikä hänen hiuksiansa ajella eikä leikata (jae 11). Masoreettinen teksti sen sijaan jättää pois maininnan alkoholijuomista. Qumranin käsikirjoitus on fragmentaarinen, mutta sen rivien rekonstruointi edellyttää pidempää sanamuotoa, ja Septuagintan mukainen teksti näyttäisi täyttävän rivit sopivasti.

Septuagintassa esiintyvät kaksi piirrettä liittyvät nimenomaan nasiirilupaukseen (4. Moos. 6:2–5), ja Qumranin käsikirjoituksessa on säilynyt myös sana ”nasiiri” (jae 22). Palapelin palat loksahtelevat paikoilleen.

Kun Hannan lupausta (jae 11) tutkitaan tarkemmin, havaitaan, että Septuagintan kreikankielisessä tekstissä on sana, jolle ei ole vastinetta masoreettisessa tekstissä. Kreikankielisen tekstin mukaan Hanna lupaa antaa lapsen ”lahjana” Herran eteen. Pidän erittäin todennäköisenä, että Septuagintan kääntäjän heprealaisessa pohjatekstissä on tässä kohtaa ollut sana ”nasiiri”, jota kääntäjä ei yksinkertaisesti ole tuntenut. Samuelin kirjojen kääntäjällä on nimittäin ollut useita muitakin aukkoja sanavarastossaan, eikä sanalle ”nasiiri” itse asiassa olekaan vastinetta kreikassa. Hyvin luultavasti myös Qumranin käsikirjoituksessa sana ”nasiiri” on esiintynyt jakeessa 11, koskapa se esiintyy myös jakeessa 22. Mainitut kaksi kertomuksen kohtaa ovat yhteydessä toisiinsa – yhtäällä Hannan lupaus, toisaalla siitä kertominen. Qumranin käsikirjoituksen laajennus jakeessa 22 vaikuttaa tosin myöhäiseltä jakeen 11 toistamiselta, mutta siinä näkyvä sana ”nasiiri” onkin parhaiten ymmärrettävissä juuri heijastumana jakeesta 11, johon se alun perin kuului.

Nasiirilupauksen piirteet näkyvät siis selvästi Septuagintassa ja Qumranin käsikirjoituksessa, mutta masoreettisesta tekstistä viittaukset siihen suurimmaksi osaksi puuttuvat. Heprealaisen tekstin myöhäinen toimittaja on halunnut poistaa tekstistä viittauksia nasiiriuteen, vaikkei ole tehnytkään sitä johdonmukaisesti. Muutosten

suunta näyttää kuitenkin selvältä. Septuagintan muotoilu, joka edellyttää pohjana olleen heprealaisen tekstin muotoa ”sinun eteesi nasiiriksi”, on looginen kontekstissaan, ja siihen sisältyvä puhuttelu (yksikön toisessa persoonassa) on – päinvastoin kuin masoreettisen tekstin ”Herralle” – luonteva rukouksessa.

Kuvattuihin muutoksiin voi olla useita syitä. Jossain määrin on varmasti kysymys siitä, minkälaisen kuvan teksti antaa Hannan pojasta Samuelista, joka oli Israelin varhaisen historian suurmiehiä, profeetta ja kansan johtaja. Hän oli jotakin paljon enemmän kuin ”nasiiri”, eikä hänen asemansa ja tehtävänsä voinut olla seurausta siitä, mitä hänen äitinsä oli epätoivoissaan mennyt lupaamaan ennen lapsensa syntymää! Samuel oli se, mikä oli, koska ”Herran sana” tuli hänelle, ei äidin lupauksen perusteella. Kertomuksen alkuperäisessä logiikassa nasiirius puolestaan näyttäisi olleen keino, jolla pappissukuun kuulumattoman henkilön saattoi ajatella pääsevän palvelustehtävään pyhäkössä.

Kummallista kyllä edellä esitellyssä jakeessa 22 jopa maininta lapsen vieroittamisesta on masoreettisessa tekstissä muotoiltu uudelleen niin, ettei äiti ole enää aktiivinen toimija, kuten Septuagintassa, vaan vieroittamisesta on tullut yhteisöllinen tapahtuma (vrt. 1. Moos. 21:8). Tekstimuotojen erot eivät kuitenkaan tyhjenny vielä tähän.

Hannan käytös pyhällä paikalla

Heti kertomuksen alussa tekstintutkijan katse kiinnittyy kohtaan, jossa Hanna Septuagintan mukaan asettuu ”Herran eteen” rukoilemaan. Tämä lause puuttuu masoreettisesta tekstistä. Kun myös papin moitteista Hannalle puuttuvat sanat ”Mene pois Herran edestä!”, kysymys ei voi olla enää pelkästä sattumanvaraisesta virheestä, vaan molemmat lauseet on ilmeisesti poistettu masoreettisesta tekstistä tarkoituksella heprealaisen tekstin myöhäisessä muokkausvaiheessa.

Pappi moittii Hannaa, koska hän tulkitsee väärin Hannan epätoivoisen rukoilemisen ja itkun ja luulee tämän olevan juovuksissa pyhällä paikalla. Vastaavasti masoreettinen teksti kertoo Hannan lähteneen pöydästä ”syömisen ja *juomisen* jälkeen” (1. Sam. 1:9). Heprealaisen tekstin muotoilu on tässä kielellisesti niin kömpelöä, että ”juomisen” täytyy olla myöhempi lisäys. Septuagintan mukaan Hanna nousi pöydästä ”kun he olivat syöneet” ja ”asettui Herran eteen”. Sen sijaan kun Hanna palaa rukouksensa jälkeen aterialle, Septuaginta kertoo, että ”hän söi ja joi miehensä kanssa eikä ollut enää murheissaan” (jae 18). Tällä kohtaa masoreettinen teksti taas ei kerro paluusta pöydän ääreen eikä juomisesta. Lisäksi sen muotoilu on tässäkin kömpelöä ja poikkeaa heprean kielelle ominaisista sanonnoista.

Molemmissa Hannan käytökseen liittyvissä yksityiskohdissa on tapahtunut samaan suuntaan vaikuttava muutos kahdessa eri jakeessa, mikä osoittaa, että kyseessä ei voi olla sattuma. Muutos on periaatteessa voinut tapahtua kumpaan suuntaan tahansa, mutta masoreettisen tekstin taitamaton ja epäidiomaattinen muotoilu viittaa siihen, että se edustaa tässä myöhäistä tekstin muokkausvaihetta, jolloin käytetty heprean kieli saattoi olla jo sen verran kaukana klassisesta hepreasta, etteivät kirjurit välttämättä enää täysin hallinneet kaikkia sen piirteitä.

Lisäksi kaikki muutokset näyttävät vaikuttavan samaan suuntaan, Hannan roolin vähättelyyn ja hänen lupauksensa mitätöimiseen. Jollei Hanna seissyt pyhällä paikalla ”Herran edessä”, silloinhan hän ei ollut tehnyt myöskään pyhää lupausta Jumalan edessä. Sen sijaan hän käyttäytyi sopimattomasti pyhiinvaellusmatkan tärkeimmällä hetkellä, aterian aikana.

Hanna koki rukouksensa täyttyneen

Kertomus on kokenut monia muutoksia, mutta sen pääsisältö on säilynyt samana. Lapseton Hanna saa poikalapsen, rukous täyttyy

ja Hanna pitää lupauksensa. Harvemmin on huomattu, että Septuaginta sisältää vielä yhden lauseen, joka puuttuu masoreettisesta tekstistä (samoin kuin joistakin Septuagintan käsikirjoituksista). Kun Hanna itkee ja rukoilee hiljaa, hänen huulensa liikkuvat, mutta sanoja ei kuulu. Tämän perään todetaan kreikaksi: ”Ja Herra kuuli häntä” (1. Sam. 1:13). Lause on itse asiassa sitaatti patriarkkakertomuksien kohdasta, jossa kerrotaan Jumalan kuulleen lapsettoman Raakelin rukouksen (1. Moos. 30:22). Sitaatti ei selvästikään ole peräisin kreikkalaisesta tekstistä, koska kohtien kreikkalainen sanamuoto on erilainen, vaan sen on täytynyt olla jo Septuagintan heprealaisessa pohjatekstissä.

Rinnastus Raakelin tapaukseen on merkittävä useasta syystä. Sitaatin avulla kertomus linkittyy Tooraan eli Mooseksen kirjoihin, jotka Vanhan testamentin kirjoituksista saavuttivat ensimmäiseksi pyhän kirjan aseman ja auktoriteetin. Arvovaltaisen kirjoituksen lainaaminen antaa arvovaltaa myös lainaavalle osapuolelle. Sitaatti vähintäänkin vihjaa, että Samuelin kirjat jatkavat Tooran aloittamaa Israelin historiaa ja että niitäkin tulee pitää pyhänä kirjoituksena. Hanna rinnastuu Raakeliin – ja samalla Rebekkaan ja Saaraan, patriarkkojen äiteihin.

Sitaatin käytön on täytynyt tapahtua aikana, jolloin Toora oli jo saavuttanut keskeisen asemansa juutalaisuudessa. Hannan tarina sisältää muitakin viittauksia useihin Vanhan testamentin kohtiin, kuten Tuomarien kirjan tarinaan Simsonista ja Jeremian profeetaksi kutsuun Jeremian kirjassa. Heistä kumpikin määrätään pyhiin tehtäviin jo äitinsä kohdussa – Simson nasiiriksi ja Jeremia profeetaksi. Siten Hannan tarina kokonaisuudessaan osoittautuu suhteellisen myöhäiseksi, ja linkki Tooraan voi hyvinkin kuulua kertomuksen varhaisimpaan muotoon.

Osana Hannan tarinaa viittaus Raakeliin vahvistaa Hannan rukouksen ja lupauksen merkitystä. Hannan ääntä ei kuulunut, mutta koska ”Herra kuuli häntä”, lapsen syntymä oli vastaus rukoukseen, ja niin myös lupaus oli pätevä. Tämä yksityiskohta

edustaa siis päinvastaista tendenssiä kuin mistä tekstin myöhäiset muokkaukset todistavat. Näyttää ilmeiseltä, että tämäkin yksityiskohta on poistettu masoreettisesta tekstistä tarkoituksella.

Onhan täysin johdonmukaista, että se, joka haluaa häivyttää Hannan roolia kertomuksessa poistamalla mainintoja lupauksen tekemisestä ja erityisestä nasiirilupauksesta sekä Hannan rukoilemisesta pyhällä paikalla ”Herran edessä”, haluaa ehdottomasti torjua myös ajatuksen, että ”Herra kuuli häntä”. Eihän Jumala voinut mitenkään osoittaa myötämielisyyttä naisen lupaukselle. Samuelin profeetantehtävä ei voinut olla tulosta hänen äitinsä lupauksesta. Samassa heprealaisen tekstin muokkauksessa jopa Hannan kiitospsalmista on poistettu säe, joka on säilynyt sekä kreikkalaisessa tekstissä että Qumranin käsikirjoituksessa: ”Hän (= Herra) täyttää lupauksen antajalle tämän pyynnön” (1. Sam. 2:9).

Mitkä olivat tekstin muokkaajan motiivit?

Emme tiedä, ovatko heprealaisen tekstin muokkauksen kaikki yksityiskohdat lähtöisin yhdestä kädestä. Samuelin kirjojen kokonaisuutta ajatellen luontevinta on ehkä ajatella, että tekstiä on muokattu pidemmän ajan kuluessa. Tässä esillä olleet yhden kertomuksen sisällä tapahtuneet muutokset kuitenkin ilmentävät melko yhtenäistä tendenssiä. Koska Qumranin käsikirjoituksessa, joka on ajoitettu ensimmäiselle vuosisadalle ennen ajanlaskun alkua, moni yksityiskohta on Septuagintan kanssa yhtäpitävä, masoreettisessa tekstissä näkyvän muokkauksen voi tuskin ajatella olevan peräisin sitä varhaisemmalta ajalta.

Yksi motiivi muutosten taustalla liittyy naisen asemaan ajanlaskun vaihteen juutalaisuudessa. Tiedetään, että Jerusalemin temppelissä oli erilaisia esipiha-alueita, joista temppeliä lähinnä olleille naisilla ei ollut asiaa. Jos Hannan kerrotaan rukoilleen pyhäkössä ”Herran edessä”, lukija voi saada käsityksen, että Hanna olisi edennyt temppelissä pyhimmälle paikalle, mikä ei ollut naisille sallittua.

Naisen lupauksen ja erityisen nasiirilupauksen piirteiden häivyttäminen saattoi liittyä osittain suurmiehen imagon kiillottamiseen, mutta kaikkien näiden pienten yksityiskohtien muokkaamiseen täytyy olla myös jokin syvällisempi ja kauaskantoisempi motiivi. Ihmetystä aiheuttaa kuitenkin muokkaajan toiminnassa se, ettei muutoksia ole viety johdonmukaisesti läpi, vaan pääasiassa kertomus on säilynyt entisellään. Muokkaus on kohdistettu vain joihinkin kertomuksen yksityiskohtiin.

Todennäköisimmin edellä kuvattu Samuelin kirjojen myöhäinen muokkausvaihe ajoittuu ajanlaskun vaihteen tienoille ja liittyy ennen kaikkea siihen, että nämä kirjat – muiden historiallisten kirjojen ohella – ovat juuri näihin aikoihin saaneet juutalaisuudessa pyhän kirjan aseman. Pyhän kirjan aseman saaneita tekstejä tutkittiin ja tulkittiin, ja niistä ammennettiin opetusta ihmisten elämään.

Uskonnollista elämäntapaa koskevasta opetuksesta käytetään juutalaisuudessa nimitystä *halakha*. Ei ole mitenkään itsestään selvää, että historialliset kirjat, joihin Samuelin kirjatkin kuuluvat, luettiin osaksi pyhiä kirjoituksia ja että myös niiden perusteella tehtiin *halakhaan* liittyviä päätelmiä. Varsin pitkään vain Tooraa eli Mooseksen kirjojen kokonaisuutta pidettiin pyhänä kirjana, ja vaikka vähitellen sen rinnalle hyväksyttiin muita kirjoituksia, Toora kuitenkin säilytti ensisijaisen asemansa ja arvovaltansa. Yhden esimerkin Samuelin kirjojen käyttämisestä *halakha*-kysymyksissä saamme kuitenkin evankeliumien lehdiltä. Kun Jeesuksen oppilaat sapattina hieroivat käsissään viljantähkiä tyydyttääkseen niillä nälkänsä, Jeesus puolusti heitä viittaamalla Ensimmäisen Samuelin kirjan lukuun 21, jonka mukaan Daavid söi nälkäänsä pyhiä leipiä (Matt. 12:1–4; Mark. 2:23–26; Luuk. 6:1–3). Tämä esimerkki voidaan kiistattomasti ajoittaa ensimmäiselle vuosisadalle jälkeen ajanlaskun alun.

Hannan tarinaan tehtyjen muutosten taustalla näyttäisi olevan ajatus siitä, että tarinan erikoiset piirteet voisivat puolustaa epätoivottua toimintaa. Hannan voi ajatella antavan naisille esimerkin

vääränlaisesta toiminnasta, kun hänen kerrotaan seisseen pyhällä paikalla ”Herran edessä”, ja siksi kohdat, joissa tämä oli selvin sanoin ilmaistu, piti häivyttää.

Lupauksen antaminen oli naisillekin mahdollista ja siitä oli säädetty Toorassa, mutta äidin syntymättömän lapsensa puolesta antama lupaus – vieläpä elämänikäinen nasiirilupaus – oli asia, joka rabbien kesken myöhemmin käydyissä keskusteluissa todettiin pätemättömäksi. Ilmeisesti jo tekstin muokkaajat tulkitsivat asian samoin. Niinpä kertomuksesta ei saanut saada sellaista käsitystä, että Hannan lupaus olisi ollut pätevä. Jos Jumala olikin kutsunut Jeremian profeetaksi jo ennen hänen syntymäänsä ja määrännyt Simsonin nasiiriksi hänen äitinsä kohdussa, näissä tapauksissa Jumala oli se, jonka tahdosta näin tapahtui. Se, että Hanna omalla lupauksellaan halusi määrätä lapsensa elämästä, oli vastoin *halakhaa*. Se tuli torjua ja sen sijaan korostaa kertomuksessa Jumalan ohjausta ja ”Herran sanan” merkitystä Samuelin elämässä.